

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.1:339.3

В. І. Корсак

ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ТОРГОВЕЛЬНИМИ ПЛОЩАМИ

Анотація. Розраховано мінімально-припустимий рівень забезпеченості населення регіонів України торговельними площами. Виявлено регіони, у яких даний показник є суттєво нижчим за розрахунковий.

Ключеві слова: роздрібна торгівля, регіони, забезпеченість торговельною площею.

Summary. It was calculated minimally acceptable level of support of the regions' residents of Ukraine with trade areas. The regions with substantially lower index than rated were discovered.

Key words: retail, regions, support with trade area.

Постановка проблеми. Наростаючі проблеми людства обумовили концентрацію зусиль світової спільноти на вирішенні питань сталого розвитку. Серед суттєвих та найбільш загрозливих небезпек людської цивілізації визначилась нестача природних ресурсів, постійні значні втрати людського потенціалу та зростання ризиків, пов'язаних із нерівністю в якості життя, розподілі ресурсів та умов існування населення планети [1].

На думку вчених, основним завданням сталого розвитку є поліпшення якості життя та задоволення основних життєвих потреб населення сьогодні та у майбутньому [2].

Відомо, що вагомою силою у задоволенні потреб суспільства є одна із ключових галузей економіки — роздрібна торгівля. Адже вона є основною ланкою в системі споживчого ринку та бере вирішальну участь у задоволенні переважної більшості потреб населення. Тому дослідження ефективності її функціонування як галузі в аспекті задоволення потреб населення має велике теоретичне та практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над вирішенням проблем, які пов'язані із задоволенням потреб населення в послугах роздрібною торгівлі, працювали такі вчені, як: З. В. Герасимчук, Н. І. Корецька, Д. М. Стеченко, Л. Г. Чернюк, О. В. Памбухчянц, В. М. Платонов, Н. О. Голошубова, М. І. Фашевський, М. М. Гафизуллин, Ф. Д. Заставний, Л. Л. Ковальська, О. М. Алімов, М. П. Бутко, Л. О. Лігоненко, В. В. Лісіка. Проте сьогодні залишається відкритим актуальне питання щодо рівня забезпеченості населення регіонів торговельними площами, вирішення якого дозволить виявити проблемні регіони, а відповідно, створити та реалізувати у них програми із поліпшення забезпеченості якісними торговельними площами, що призведе до підвищення рівня задоволення потреб населення та якості його життя.

Мета статті — дослідити рівень забезпеченості торговельними площами жителів регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для визначення площі, яка має бути оптимальною для якісного обслуговування жителів населеного пункту чи регіону, нами були використані такі показники, як дохід, структура витрат жителів регіону та мінімальна реалізація на 1 м² торгової площі, яка забезпечує нормативне повернення інвестицій для власників торговельних закладів.

На нашу думку, саме баланс між сумою коштів, яку споживачі ладні витратити у торговельних закладах, та мінімальною реалізацією на 1 м², яка забезпечить ефективне повернення інвестицій власникам торговельних організацій, є ключовим чинником, що визначає кількість торговельних площ у регіоні.

Відповідно до розробленої нами методики визначення мінімального рівня забезпеченості торговельними площами для міст, селищ міського типу та сіл (ЗТП) розрахунок забезпеченості здійснюється таким чином:

$$ЗТП = S_{ЗТП} * 1000 / Ж_{регіону},$$

де: ЗТП — забезпеченість торговельними площами на 1000 жителів;

$S_{ЗТП}$ — загальна мінімально припустима для обслуговування регіону кількість площі торговельних закладів;

$Ж_{регіону}$ — кількість жителів регіону;

1000 — кількість жителів, на яку прийнято розраховувати цей коефіцієнт.

$$S_{ЗТП} = ГВП/МР_{м^2},$$

де: ГВП — грошові витрати населення на продукти та промислові товари;

$МР_{м^2}$ — мінімальна реалізація на 1 м² торговельної площі, яка забезпечує нормативне повернення інвестицій для власників торговельних закладів (згідно із нашими даними цей показник орієнтовно на сьогодні становить 3500 грн.).

© В. І. Корсак, 2012

$$ГВПП = Д * СТР_{витр} * Ч_{маг}$$

де: $Д$ — загальний доход населення регіону у грн.;

$СТР_{витр}$ — структура витрат населення регіону (% витрат на продукти та промислові товари, залежить від виду населеного пункту та регіону);

$Ч_{маг}$ — частка покупок (%), яка здійснюється винятково в торговельних об'єктах, локалізованих поза ринками.

У процесі аналізу забезпеченості населення площею роздрібних торговельних закладів нами було встановлено, що рівень задоволення потреб споживачів за цим параметром є різним у різних регіонах (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз забезпеченості населення різних регіонів у торговельних площах

Регіон	Найвищий доход, усього, млн. грн.	% витрат на продовольчі та непродовольчі товари (61 %)	% витрат у роздрібній торговельній мережі (66,4 %)	Розрахункова мінімальна площа за доходним методом	Фактична площа, м ²	Відхилення розрахункове, за доходним методом
Україна	841591	513371	340 878	8 116 143	8 431 000	3,9 %
Крим	29922	18252	12 120	288 562	277 000	-4,0 %
Вінницька	26099	15920	10 571	251 694	235 000	-6,6 %
Волинська	14427	8800	5 844	139 131	168 000	20,7 %
Дніпропетровська	69220	42224	28 037	667 544	730 000	9,4 %
Донецька	94597	57704	38 316	912 275	801 000	-12,2 %
Житомирська	19969	12181	8 088	192 577	182 000	-5,5 %
Закарпатська	15236	9294	6 171	146 933	185 000	25,9 %
Запорізька	35871	21881	14 529	345 933	374 000	8,1 %
Івано-Франківська	20317	12393	8 229	195 933	169 000	-13,7 %
Київська	33238	20275	13 463	320 541	313 000	-2,4 %
Кіровоградська	15426	9410	6 248	148 765	139 000	-6,6 %
Луганська	41048	25039	16 626	395 859	304 000	-23,2 %
Львівська	42185	25733	17 087	406 824	427 000	5,0 %
Миколаївська	19695	12014	7 977	189 935	209 000	10,0 %
Одеська	38229	23320	15 484	368 673	513 000	39,1 %
Полтавська	26825	16363	10 865	258 695	263 000	1,7 %
Рівненська	16535	10086	6 697	159 460	179 000	12,3 %
Сумська	19393	11830	7 855	187 022	145 000	-22,5 %
Тернопільська	14747	8996	5 973	142 217	122 000	-14,2 %
Харківська	50829	31006	20 588	490 185	545 000	11,2 %
Херсонська	15911	9706	6 445	153 443	186 000	21,2 %
Хмельницька	20595	12563	8 342	198 614	206 000	3,7 %
Черкаська	19929	12157	8 072	192 191	185 000	-3,7 %
Чернівецька	11920	7271	4 828	114 954	111 000	-3,4 %
Чернігівська	18136	11063	7 346	174 900	159 000	-9,1 %
Київ	104912	63996	42 494	1 011 751	1 166 000	15,2 %

Джерело: авторська розробка на основі даних державної статистики [3].

Так, в Одеській, Закарпатській, Херсонській та Волинській областях він значно перевищує мінімальний рівень розрахункового показника, у той час як у Луганській, Сумській, Тернопільській областях він є суттєво нижчим від оптимального рівня. Слід зауважити, що у цілому по Україні цей показник в межах норми (рис. 1).

Висновки. Таким чином, задоволення потреб населення сьогодні та у майбутньому є фундаментом парадигми сталого розвитку суспільства, що передбачає інтеграцію у цей процес усіх галузей економіки держави, які тим чи іншим чином можуть впливати на реалізацію вказаного завдання. Торгівлі, як одній із провідних галузей, вчені у цьому процесі відводять особливе місце, тому моніторинг показників, які відображають рівень задоволення потреб населення торговельними послугами, заслуговує на особливу увагу.

За результатами наших досліджень було встановлено, що хоча забезпеченість населення торговельними площами в нашій державі у цілому відповідає рівню розвитку економіки та матеріального становища населення, проте в деяких регіонах цей показник є суттєво нижчим від мінімально-припустимого, що потребує створення органами місцевого самоврядування цих регіонів програм, які мотивували б розвиток підприємництва в галузі роздрібної торгівлі, що поступово призведе до підвищення рівня забезпеченості населення торговельними площами.

Література

1. Сталій розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : моногр. / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. ; НАН України, Ін-т економіки промисловості. — Донецьк, 2012. — 534 с.

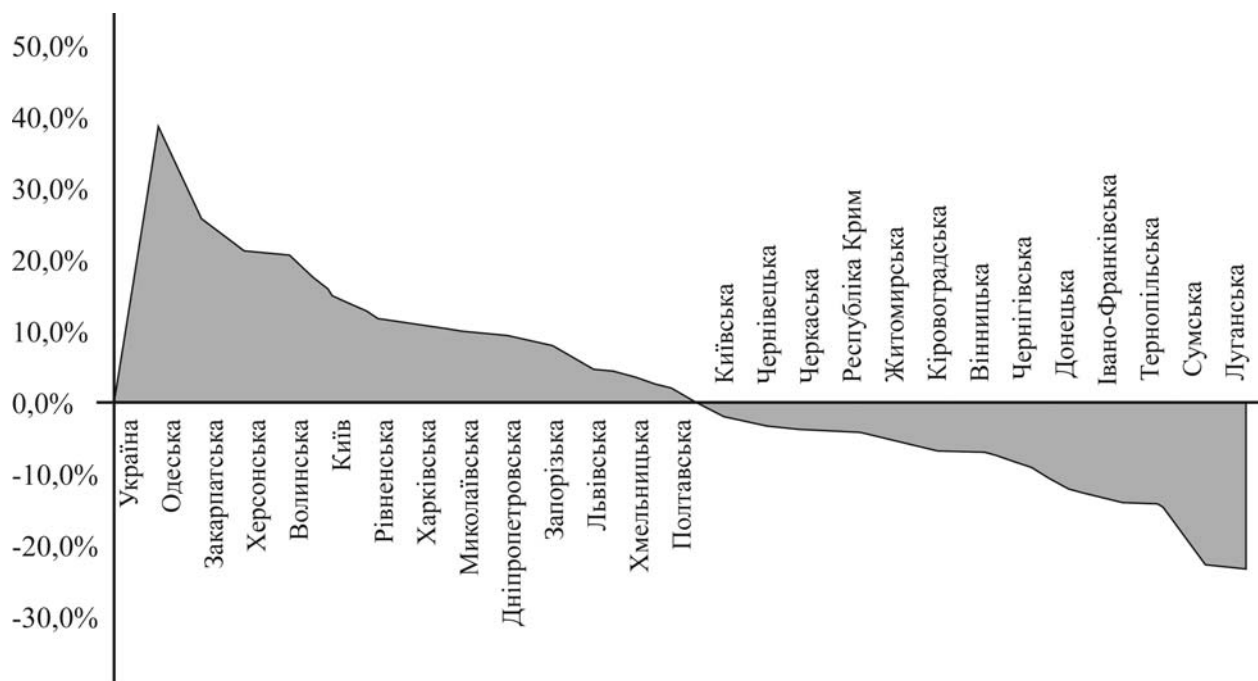

Рис. 1. Забезпеченість торговельними площами населення різних регіонів

2. Моліна О. В. Сталий соціально-економічний розвиток регіону: аналіз підходів та інструментів оцінки / О. В. Моліна, В. М. Осипов // Регіональна економіка. — 2010. — № 4 (58).

3. Статистичний збірник «Регіони України» 2011 рік. Частина 1. — К. : Державний комітет статистики України, 2011. — 358 с.